

Abstract
Library Power
(Influence)

Amporn Tikhara

The article attempts to point out that power, and influence go together and the library profession's unawareness of the power of libraries has been a concomitant unawareness of the influence librarians could and should exert. The article reflects a philosopher and political scientist Jose Ortega y Gasset's view of librarians' potential influence and the way in which it should be operated by concentrating on the place of books and libraries in society. It includes also in this article several salient points relating to the library profession's influence, e.g. political consorship, pornography, unionisation of librarians, and confrontation between libraries and book trade.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พลังห้องสมุด (ตอนจบ)

อิทธิพล

อัมพร ทักษะ*

พลังอำนาจและอิทธิพลเป็นของคู่กัน และผล
ข้อหนึ่งที่คาดว่าต้องเกิดขึ้นอย่างเลี่ยงไม่ได้ของการที่
วิชาบรรณารักษะไม่ตระหนักถึงพลังของห้องสมุดก็คือ
ความไม่ตระหนักพอ ๆ กันถึงอิทธิพลที่บรรณารักษะจะ
แสดงออกมาได้และควรจะทำ จึงต้องให้นักปรัชญา
และ นักรัฐศาสตร์ คือ Jose Ortega y Gasset¹ ชี้แนะ
แก่บรรณารักษะถึงขอบเขตของอิทธิพลดังกล่าวต่อไปนี้

ในการวินิจฉัยถึงภารกิจของบรรณารักษะ Or-
tega y Gasset ลำดับถึงสถานะของหนังสือและห้องสมุด
ในสังคมตามยุคสมัย และให้ข้อสังเกตว่าในขั้นแรก
ภารกิจของบรรณารักษะมีส่วนถูกต้องตรงกับความสำคัญ
ของหนังสือว่าเป็นสิ่งจำเป็นของสังคม ในสมัยกลางการ
ดูแลหนังสือก็ยังไม่แพร่หลายในสังคม ยังไม่ปรากฏให้
เป็นที่รู้เห็นทั่วไป “ยังคงซ่อนเร้น ลึกลับ จนผู้คนอาจ
กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องภายในจำกัดอยู่เฉพาะบริเวณที่
มิกซิดของวิคัวอาราม” งานจัดหาและการผลิตหนังสือ
ตามที่แท้จริงในสมัยนี้จึงถือว่ายังมีส่วนเป็นงานชั้นนำ

ในศตวรรษที่ 19 หนังสือไม่ใช่สิ่งที่ขาดแคลนอีก
ต่อไป และสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนในยุคนั้น คือ ความ
ต้องการที่จะทำบัญชีรายการหนังสือเพื่อให้สะดวกต่อ
การค้นหา ถึงแม้ Ortega y Gasset จะไม่ได้อ้างอิงเรื่อง

ใดไว้โดยเฉพาะ แต่ก็ควรจะระลึกไว้ว่าในยุคนั้นมีหนังสือ
ที่มีชื่อที่สุดในประวัติบรรณานุกรมของวรรณคดีอังกฤษ
3 เล่ม ของ Watt ของ Lowndes และของ Allibone
ได้แก่ *Bibliotheca Britannica* ของ Watt (ตีเล่มจบ
พิมพ์ใน ค.ศ. 1827) เพื่อเป็นแนวทางแก่นักเขียน
อังกฤษใน “วิชาความรู้ทุกสาขาและวรรณกรรม” กับ
Bibliographer's Manual of English Literature
ของ Lowndes (ตีเล่มจบ พิมพ์ใน ค.ศ. 1834) บันทึก
รายชื่อหนังสือไว้มากกว่า 5 หมื่นเรื่อง และ “A Critical
Dictionary of English Literature” ของ Allibone
(สามเล่มจบ พิมพ์ระหว่าง ค.ศ. 1859-71) ครอบคลุม
งานของนักเขียนมากกว่า 46,000 คน

เมื่อการค้น หาหนังสือ ไม่เป็นปัญหาอีกต่อไป
ปัญหาที่เปลี่ยนมาเป็นการสรรหาและการสนับสนุนผู้อ่าน
หนังสือ ห้องสมุด และบรรณารักษะได้ทวีจำนวนมากขึ้น
ถึงแม้ว่าวิชาชีพบรรณารักษะจะยังคงเป็นไปตามเรื่องตาม
ราวตามสังคมกำหนดแทนที่จะเป็นวิชาชีพอย่างเป็นทางการ
วิชาการ วิชาบรรณารักษะเป็นแบบแผนขึ้นก็เมื่อความ
ต้องการส่วนรวมที่ห้องสมุดให้บริการกลายเป็นเรื่อง
เข้มข้นที่สุดขึ้นมา เมื่อความต้องการนี้ไม่มีใครรู้สึกอีก
ว่าเป็นความต้องการอย่างธรรมดา หากเป็น “ความ
จำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นความเร่งด่วน”

* อัมพร ทักษะ อ.บ., อ.บร., อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์), C.A.S. (Kent State) รองศาสตราจารย์ ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แปลจาก James Thompson, *Library Power : A New Philosophy of Librarianship*, Chapter
IX : Influence (London : Bingley, 1974) pp. 72-89.

¹ Ortega y Gasset, J. 'The Mission of the Librarian'. *Antioch review* 21 (1961).

Ortega y Gasset สะท้อนแง่ปรัชญาไว้ว่าทุกสิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์และสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อให้ความสะดวกแก่ชีวิต และทุกสิ่งที่มีมนุษย์เรียกว่าอารยธรรมและวัฒนธรรมนั้นจะค่อย ๆ ค้ำเนินไปสู่จุด ๆ หนึ่งที่สิ่งเหล่านั้นจะหันกลับเป็นปฏิปักษ์ต่อมนุษย์เอง เขากล่าวว่าในปัจจุบันนี้ปรากฏความหนักใจว่ามีหนังสืออยู่มากเกินไป หนังสือเล็กเป็นสิ่งดึงดูดใจ และ “เป็นที่รู้สึกว่าเป็นภาระหนักขึ้นมาแทน” Ortega y Gasset มองการดำเนินเรื่องของสถานการณ์ว่า “หนังสือไม่ได้ขาดแคลนแล้วในยุคของประวัติศาสตร์ตอนนี้ แต่หนังสืออยู่ในภาวะอันตรายเพราะกลับกลายเป็นภัยต่อมนุษย์ไปแล้ว”

ในวิวัฒนาการของหนังสือและห้องสมุด จุดนี้เองเป็นจุดที่ Ortega y Gasset รู้สึกว่าวิชาชีพบรรณารักษ์จักต้องแสดงว่าวิชาชีพนี้ได้บรรลุวุฒิภาวะแล้วและจักต้องแสดงอิทธิพลของวิชาชีพ “นับแต่บัดนี้ต่อไปบรรณารักษ์จะต้องให้ความสนใจแก่หนังสือว่าเป็นหน้าที่สำคัญ บรรณารักษ์จะต้องเป็นผู้ควบคุม เป็นผู้จัดการกับหนังสือที่ไม่ดี”

อิทธิพลของบรรณารักษ์ตามความเห็นของ Ortega y Gasset จะใช้ปฏิบัติงานได้ 3 ทาง คือ

เรื่องแรกเกี่ยวกับการควบคุมบรรณานุกรม บรรณารักษ์ผู้ระบุว่า ในทุกวันนี้งานเรื่องใดที่มุ่งหน้าจะใช้บรรณานุกรมของแต่ละรายวิชาย่อมแสดงถึงความพยายามอย่างยิ่งยวดของผู้เขียน และสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นการสูญเสียเปล่าทั้งหมด “เพราะทันทีที่ทำงานส่วนนี้เสร็จจริง ผู้เขียนก็จะพบว่าตนไม่สามารถอ่านเรื่องที่ควรอ่านได้หมด เรื่องนี้ทำให้ผู้เขียนหนังสือต้องอ่านอย่างรีบร้อนและอ่านผ่าน ๆ ไป จึงยังทำให้ผู้เขียนตกอยู่กับความบีบคั้นเรื่องความไร้อำนาจและความล้มเหลว และในที่สุดก็ไม่แน่ใจในงานของตน”

บรรณารักษ์ต้องช่วยลดความลำบากข้อนี้ให้ ผู้เขียน ช่วยให้ผู้เขียนเป็นอิสระจากการใช้ความพยายามโดยเปล่าประโยชน์เพื่อ “ผู้ที่มีภารกิจอันแสนสลดใจและจำต้องอ่านหนังสือให้มาก มากที่สุดเท่าที่จะทำได้” จึงจำเป็นที่การรวบรวมทั้งบรรณานุกรม พรรณนา และบรรณานุกรมเลือกสรรตามวิชาที่กำหนดไว้ นั้นจะเล็กเป็นปัญหาสำหรับผู้เขียน ทั้งจำเป็นที่จะต้องสร้าง “กลวิธีทางบรรณานุกรมแบบใหม่ที่จะปฏิบัติงานด้วยเครื่องจักรโดยแข่งขัน”

จะเห็นได้ชัดว่าการควบคุมบรรณานุกรมนั้นเริ่มต้นมาจากผลงานเช่นของ Watt ผลงานของ Lowndes และของ Allibone แต่ในปัจจุบันการควบคุมบรรณานุกรมได้เข้าสู่ระดับที่สูงและทรูหราขึ้นจนครอบคลุมไปถึงเรื่องหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการและระบบจัดหมู่หนังสือ รายการบัตรของห้องสมุดและรายการบัตรที่พิมพ์เป็นเล่ม ครรชนี้และสาระสังเขป บรรณานุกรมแห่งชาติและบรรณานุกรมเฉพาะวิชา การบันทึกข้อมูลเพื่อใช้อ่านด้วยเครื่องจักร ธนาคารข้อมูล ฯลฯ

J. Martyn² ได้แถลงว่าแรงกดดันของ “กระดาษที่ท่วมท้นเหมือนกระแสน้ำขึ้น” นั้นพบอยู่ทั่วไป เพราะถึงแม้ “ทุกวันนี้ผู้คนยังคงพูดเรื่องการทะเลาะทลายของสารนิเทศ... ซึ่งโดยแท้จริงแล้วก็หมายถึงการทะเลาะทลายของกระดาษ หรืออีกนัยหนึ่งมีความโน้มเอียงที่จะทักท้วงว่าเป็นเช่นนั้น เพราะจำนวนสิ่งพิมพ์กำลังเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และเงินทุนเพื่อความรู้ของมนุษย์ก็ต้องลงเพิ่มตามในจำนวนเท่ากัน” Martyn อ้างข้อมูลที่ B. C. Vickery พบว่าตอนปลายทศวรรษ 1960 มีการผลิตสิ่งพิมพ์ค้ำนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีออกมาปีละล้านฉบับ ดังนั้น การเพิ่มพูนของวรรณกรรมที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการนับแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันจึงควรจะมีจำนวนทั้งหมดประมาณ 2

² Martyn, J., 'Secondary services and the rising tide of paper'. *Library trends* (July 1973).

เท่าของระยะ 20 ปีที่แล้ว และมีจำนวนรวมทั้งหมค
ประมาณ 30 ล้านเรื่อง Vickery อ้างหลักฐานเฉพาะที่
เกี่ยวกับด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการแพทย์
เท่านั้น ตัวเลขที่ประมาณไว้ทั้งหมดนี้ไม่ได้รวมสิ่งพิมพ์
ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ไว้ด้วยเลย

เรื่องที่ 2 ที่สามารถจะปฏิบัติให้เห็นอิทธิพลของ
บรรณารักษ์ได้ตามที่ Ortega y Gasset ระบุไว้คือการ
ชักนำผู้ที่ไม่ใช่ผู้อ่านประจำให้รู้จักหนังสือมากมายที่มี
อยู่ Ortega y Gasset เชื่อว่าทุกวันนี้ผู้คนอ่านหนังสือ
กันมากไปโดยเข้าใจเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ แล้วด้วยความ
คิดที่ไม่รู้แจ้ง ตามความเห็นของท่านผู้นี้บรรณารักษ์จะ
ต้องเป็น “แพทย์ และนักสฤวิทยาของเรื่องการอ่าน”

เพียงแค่นี้ก็ไม่ยากที่จะยอมรับความคิดของ
Ortega y Gasset ข้อแถลงจะให้วิธีควบคุมบรรณา
นุกรมที่ดีกว่าเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับกันแล้วแม้แต่ผู้ที่หัว
โบราณที่สุดในวิชาชีพ เพราะอันที่จริงวิชาชีพนี้กันนั้น
หนักอยู่แต่เรื่องสำหรับเมื่อ 200 ปีที่ผ่านมาแล้ว เมื่อ
เริ่มดำเนินงานระหว่างชาติเรื่องการทำบัตรรายการและ
บริการสารนิเทศด้วยคอมพิวเตอร์ดังที่เห็นประจักษ์อยู่
ทุกวันนี้ ก็อาจกล่าวได้ว่าเราได้ก้าวหน้าไปไกลทีเดียว
ในวิถีของงาน และควรจะกล่าวด้วยว่าวิชาชีพนี้เพิ่งจะ
มาถึงจุดเด่นหลังจากที่เพี้ยนผิดรูปไปเพราะปล่อยตามใจ
ตนเองและมองปัญหาเพียงแง่ของตนเอง เช่น ใช้หลัก
เกณฑ์การทำบัตรรายการที่ซับซ้อนยุ่งยากและละเอียด
เกินไป มีระบบการจัดหมู่หนังสือที่ต้องใช้อย่างเข้มงวด
แล้วก็ใช้กันผิด ๆ และโดยส่วนรวมแล้วชอบหลบมุมเข้า
ไปอยู่ในที่ลับโดยไม่จำเป็นเลย

เช่นเดียวกัน ทรรศนะของ Ortega y Gasset
ที่ว่าบรรณารักษ์เปรียบเสมือนผู้นำในโลกหนังสือและ
สารนิเทศนั้นก็เป็นที่ยอมรับแล้วด้วยเหมือนกัน ดังที่
ได้กล่าวไว้ในบทที่ 5 ของหนังสือเล่มนี้ในเรื่องกิจการ

ของกลุ่มวิชาชีพชั้นนำ ว่างานเช่นบริการตอบคำถามนั้น
เป็นงานระดับสูงสุดที่วิชาชีพบรรณารักษ์จะบรรลุถึงได้
แล้ววิชาชีพบรรณารักษ์ก็ยังทำงานเกี่ยวกับบริการตอบ
คำถามมาน้อยกว่าทำบัตรรายการซึ่งบางที่จะน้อยกว่ากัน
เกือบถึง 100 ปี แต่ความสำคัญของงานก็เป็นที่ยู
ประจักษ์กันแล้วในที่สุด

ถึงกระนั้น เมื่อมาถึงเรื่องอิทธิพลข้อที่ยังไม่ใช่
กล่าวถึงซึ่ง Ortega y Gasset เชื่อว่าบรรณารักษ์ควรจะ
ใช้แล้ว ก็ปรากฏว่าทรรศนะเรื่องนี้ของเขาคงล้ำหน้า
และรุนแรงเกินไปตามคำกล่าวตั้งนี้ว่า “แต่ไม่ใช่ว่า
หนังสือมากเกินไปเท่านั้น หากแต่มีการผลิตหนังสือ
ออกมาทุกวันอย่างท่วมท้นล้นเหลือ หนังสือส่วนมากไร้
ประโยชน์และงมงาย การที่มีหนังสือประเภทนี้และการ
อนุรักษ์หนังสือเช่นนี้จึงเพิ่มภาระหนักแก่เรื่องของมนุษย์
ซึ่งต้องแบกเรื่องอื่นไว้จนท้อโง่แล้ว ในขณะที่เดียวกันก็
ปรากฏด้วยว่าทุกสาขาวิชามีคนเสียค่ายอยู่เสมอว่าขาด
หนังสือที่ดี ขาดหนังสือที่จะส่งเสริมการวิจัยค้นคว้า
เรื่องนี้เป็นเรื่องรุนแรงเกินกว่าการพูดถึงอย่างคลุมเครือ
จะช่วยนำให้ผู้คนนึกออกได้ มันสุดท้ายจะคำนวณได้ว่าผล
พิสูจน์สำคัญ ในวิชาการหลายหลากไม่เคยบรรลุผล
สำเร็จได้เพราะประสบแต่ความว่างเปล่าเรื่องงานวิจัยที่มี
ผู้วิจัยไว้ก่อนแล้ว การมีหนังสือมากเกินไปและการขาด
หนังสือมาจากต้นเหตุเดียวกันคือการผลิตหนังสือนั้นทำ
ไปโดยไม่มีกฎเกณฑ์ เกือบจะถูกทอดทิ้งอย่างสมบูรณ์
แบบให้เป็นไปตามบุญตามกรรม”

“จะเป็นนักอุดมการณ์มากไปหรือไม่ที่จะวาดภาพ
ว่าในอนาคตอีกไม่ไกลนี้บรรณารักษ์จะมีหน้าที่รับผิดชอบ
ชอบตามที่สังคมกำหนดให้สำหรับเรื่องระเบียบของการ
ผลิตหนังสือเพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่เกินพอและเพื่อ
พิทักษ์ต่อตำนการขาดสิ่งพิมพ์ที่ต้องการสำหรับแก้ปัญหา
ความเป็นตายที่ซับซ้อนยุ่งเหยิงอยู่ทุกสมัย ภารกิจของ
มนุษย์เริ่มต้นจากปฏิบัติการธรรมชาติและขาดระเบียบ

แต่เมื่อขยายตัวขึ้นก็จะซับซ้อนและมีผลกระทบเกี่ยวโยงต่อกันก่อน แล้วจึงมาถึงการยอมรับกันเป็นองค์กรดังที่ปรากฏแก่ข้าพเจ้าว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องมืองค์กรรวมในการผลิตหนังสือเพื่อประโยชน์ของหนังสือตนเองในการเป็นสื่อความคิดที่มีแบบแผนของมนุษย์ องค์กรนี้เป็นปัญหาเท่ากับชีวิตหรือความตาย”

Ortega y Gasset ไวพ้อที่จะปกป้องข้อเสนอแนะของตนเองว่าบรรณารักษ์ควรปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้วางระเบียบหรือผู้ตรวจสอบสิ่งพิมพ์ จากการโจมตีว่าการควบคุมนั้นอาจกระทบต่อเสรีภาพ ถึงแม้เราจะเห็นคุณค่าในคำแถลงของเขา แต่ก็จำต้องกล่าวว่าสิ่งซึ่งทำให้บรรณารักษ์ลังเลที่จะรับบทบาทของผู้ตรวจสอบสิ่งพิมพ์ก็คือข้อเท็จจริงที่ตัวบรรณารักษ์เองนั้นก็อยู่ในฐานะที่จะต้องต่อต้านการเรียกร้องอันน้อยค่าเรื่องการตรวจสอบสิ่งพิมพ์จากภายนอกอยู่แล้ว การตรวจสอบสิ่งพิมพ์ไม่ว่าจะโดยสมัครใจหรือถูกกำหนดขึ้นโดยไม่สมัครใจล้วนเป็นที่รังเกียจของบรรณารักษ์ และก็เป็นสิ่งที่ถูกต้องเช่นนั้นด้วย

Everett T. Moore⁸ ได้ยืนยันล้าคืบว่าในทศวรรษ 1950 นั้นต้องตกทุกข์อยู่ใต้อิทธิพลของความนิยมวุฒิสมาชิก McCarthy อย่างไรบ้าง ในสหรัฐอเมริกาเกิดการเคลื่อนไหวต่อต้านการที่ห้องสมุดจะมีหนังสือซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นการแทรกซึมทางการเมืองไว้ในครอบครองอย่างรุนแรง มีการบังคับให้บรรณารักษ์ตีตราว่าหนังสือเหล่านั้นมีเนื้อหาก้าวร้าวรุนแรงหรือประกาศว่าเป็นหนังสือต้องห้ามทุกเล่ม จนกระทั่งให้เผาทิ้งก็มี Moore อ้างถึงตัวอย่างเฉพาะเรื่องหนึ่งว่า “ในเมือง San Antonio รัฐ Texas เมื่อเดือนพฤษภาคม 1963 ประธานจัดการประชุมสตรีใน San Antonio ได้เสนอรายชื่อหนังสือ 600 เล่ม แก่คณะกรรมการบริหารนี้

โดยกล่าวหาว่าพวก他不是คอมมิวนิสต์พร้อมทั้งคำแนะนำว่าหนังสือเหล่านั้นควรจะ “ประทับตราสีแดงไว้ที่ปกด้านในให้ใหญ่พอที่จะเห็น ได้ชัดว่าผู้เขียนพวกนี้โง่เขลาเป็นคอมมิวนิสต์” และมีคำวิจารณ์อีกมากมาย หนังสือที่รวมอยู่ในบัญชีนี้มีทั้งเรื่อง *Theory of Relativity* ของ Einstein เรื่อง *Magic Mountain* และ *Joseph in Egypt* ของ Thomas Mann กับเรื่อง *Cybernetics* ของ Norbert Wiener และหนังสืออีกมากมายในด้านศิลปะ ประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นเมือง หนังสือเกี่ยวกับเรื่องโรคจิต การดูแลเด็ก โรคพิษสุรา และนิยายสืบสวนสอบสวน

มิใช่จะมีเรื่องดังตัวอย่างเพียงเรื่องเดียว William S. Dix ประธานคณะกรรมการเรื่องเสรีภาพทางปัญญาของสมาคมห้องสมุดอเมริกันก็รายงานในปีเดียวกันว่ามีชุมชนกว่าร้อยแห่งในสหรัฐอเมริกาที่ประสบการกีดกันทำนองเดียวกันจากพวกที่ตั้งตนเป็นผู้ตรวจสอบสิ่งพิมพ์เพื่อจำกัดเสรีภาพในการเลือกหนังสือและเสรีภาพในการเข้าใช้หนังสือของห้องสมุด

ในท่อนั้นสมาคมห้องสมุดอเมริกันถูกลงบัญชีไว้เรียบร้อยแล้วว่าดำเนินการขัดขวางเรื่อง “การตีตรา” หนังสือในห้องสมุด และคณะกรรมการสมาคมนี้ก็ยอมรับ *Statement on Labeling* อย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1951 ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1963 ผู้นำของสมาคมห้องสมุดอเมริกันร่วมกับคณะกรรมการสมาคมสำนักอเมริกันก็ได้ร่วมกันออกคำแถลงชื่อ *Freedom to Read* ซึ่งสนับสนุนให้หนังสือพิมพ์ *New York Time* กล่าวไว้ว่า “ประชากรในประเทศนี้ได้อดทนมานานแล้วต่อการข่มขู่เจียม ๆ โดยใช้การตรวจสอบสิ่งทีคนได้อนุญาตให้พูด ตีพิมพ์ อ่านหรือตามเหตุผล คือ ห้ามคิด โดยใช้ข้อแก้ตัวว่าเป็นการต่อสู้

⁸ Moore, E. T., 'Intellectual freedom'. In Orne, J ed: *Research librarianship: essays in honor of Robert B. Downs*. New York, Rowker, 1971.

ระบบอำนาจนิยม พวกเราจึงถูกบังคับให้ยอมรับเครื่อง
มือสำคัญอย่างหนึ่งของลัทธิอำนาจนิยม โดยมีข้อแม้ว่า
ถ้าไม่ยอมรับวิธีสืบสวนเช่นนี้เราจะต้องตกอยู่ใต้อำนาจ
กดขี่บางอย่าง คนตัวเล็กที่ใจแคบและกอบปรไปด้วย
ค้นหาในอำนาจพยายามบงการเรา สำหรับพวกเราหลาย
คนคงจะเห็นได้ว่าสำหรับผู้ที่ร่างแถลงการณ์ต่าง ๆ
ของสมาคมห้องสมุดอเมริกันและผู้ที่ออกเสียงเพื่อ
แถลงการณ์เหล่านั้นมีผลบังคับใช้ ล้วนเห็นว่าผู้ตรวจ
สิ่งพิมพ์ดังกล่าวนี้ กระทำการดูหมิ่นประเพณีที่ทรงศักดิ์
ที่สุจริตเรื่องเสรีภาพของคนอเมริกัน

ถึงกระนั้นก็ยังเป็นที่กังขาอยู่ว่าวิชาชีพระบรณารักษ์
นั้นถึงแม้จะมีผู้พิมพ์สนับสนุนก็ยื่นหยัดค้านวุฒิสมาชิก
McCarthy โดยลำพัง แต่โชคที่ประธานาธิบดี
Eisenhower เองได้เข้าแทรกแซงและปราม McCarthy
ด้วยการดำเนินหลักการของท่านวุฒิสมาชิกอย่างเรียบ ๆ
ดังต่อไปนี้ว่า "อย่าไปร่วมกับพวกเผาหนังสือ อย่าคิด
ว่าคุณจะบีบบังคับความผิดด้วยการอ้างพรางหลักฐานที่มีอยู่
ได้ อย่างกลัวที่จะเข้าไปในห้องสมุดและอ่านหนังสือทุก
เล่มตราบเท่าที่ยังไม่มีเอกสารใดเป็นที่ระคายเคืองความ
กติกในเรื่องศีลธรรมจรรยาของคุณ การตรวจสิ่งพิมพ์
ควรจะใช้วิธีนี้เพียงอย่างเดียว"

ท่านประธานาธิบดีเพียงเท่านี้ตอบอย่างไม่เป็น
ทางการเช่นนี้ในพิธีประสาทปริญญาบัตรที่ Dart-
mouth College เพราะประโยคที่ว่า "อ่านหนังสือทุกเล่ม
ตราบเท่าที่ยัง ไม่มีเอกสารใดเป็นที่ ระคายเคืองความกติก
ในเรื่องศีลธรรมจรรยาของคุณเองนี่" ท่าน
ประธานาธิบดีได้สรุปวิธี ใช้การตรวจ สิ่งพิมพ์อย่างมี
เหตุผลที่สุดว่าในการเลือกและการรับผิดชอบว่าใครควร
อ่านนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับตัวผู้อ่านเองเสมอ บรรณารักษ์
ได้นำมาใช้เป็นหน้าเป็นตา ในแนวทางการปฏิบัติทั้ง
หมดเช่นในวงเงินงบประมาณที่จำกัด บรรณารักษ์จะ

ต้องเสนอเลือกหนังสือให้ได้กว้างและมีความสมดุลกันที่
สุดทุกสาขาเท่าที่สามารถจะทำได้

สาระเช่นนี้ปรากฏอยู่ในเอกสารอีกฉบับหนึ่งที่
สมาคมห้องสมุดอเมริกันประกาศออกมาชื่อ *How Libra-
ries and Schools can Resist Censorship* เป็นคำ
แถลงที่คณะกรรมการด้านเสรีภาพทางปัญญายอมรับให้
ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1962 เอกสาร
นี้ประกอบไปด้วยข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ เช่น ให้
ห้องสมุดทุกแห่งจัดทำนโยบายการเลือกหนังสือไว้เป็น
ลายลักษณ์อักษร การกำหนดวิธีการที่ระบุไว้ชัดเจน
ทุกชั้นตอนสำหรับรับคำตำหนิและการสร้างสรรค์ทาง
การสื่อสารที่วาทันกับองค์กรทั่วไป องค์กรทางศาสนา
องค์กรทางการศึกษา และองค์กรด้านการเมือง ปัญหา
ยุ่งยากอยู่ที่ข้อความต่อไปนี้ซึ่งถึงแม้จะเป็นคำแนะนำ
ตอนหนึ่งแก่บรรณารักษ์ผู้ถูกโจมตีจากพวกที่ตั้งตนเป็น
นักตรวจสิ่งพิมพ์ได้ก็ตามคือ "จงป้องกันหลักการของ
เสรีภาพในการอ่านและความรับผิดชอบ ทางวิชาชีพของ
ครูและบรรณารักษ์ให้มากกว่าหนังสือ" คำสำคัญนั้นก็
คือ "ความรับผิดชอบทางวิชาชีพ" บรรณารักษ์จะต้อง
บังคับตนเองได้และเป็นตัวของตัวเอง บรรณารักษ์จะ
ต้องต่อต้านการบังคับกดขี่ทุกอย่างที่นำมาใช้เพื่อการ
ตรวจสิ่งพิมพ์เพื่อให้ผู้อ่านแต่ละคนได้พบและอ่านหนังสือ
ที่ตนปรารถนาจะอ่านในห้องสมุด

เรื่องอื่น ๆ ทั้งหมดก็ยังสำคัญน้อยกว่าเรื่องการ
ตรวจสิ่งพิมพ์ทางการเมือง แต่ถึงกระนั้นก็มีเรื่องอื่น
ที่ยุ่งยากในตัวของมันเองคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ pornography
ในัจจุบันคนทุกวัยย่อมมีมาตรฐานโดยเฉพาะของตน
ว่าจะยอมรับและไม่ยอมรับศีลธรรมทางเพศ ได้แค่ไหน
และในทุกยุคสมัยบรรณารักษ์ก็โดนกลวิธีอันสะ ทับถึง
มาตรฐานดังกล่าวนี้ในแง่ ของการเลือกหนังสือและเสรี
ภาพในการนำใช้หนังสือของตนมา

Brian L. Baumfield ตำรวจปัญหาจาก pornography ไว้ในบทความที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ เขาเริ่มต้นจากการชี้ให้เห็นความเป็นจริงทั่วไปว่าบรรณารักษ์ย่อมจะจัดหาแทนที่จะหลีกเลี่ยงหนังสือเล่มใด ๆ ก็ตามที่ตนสามารถพยากรณ์ได้ว่าจะมีการใช้เป็นจำนวนพอสมควร แต่เมื่อมาถึงวรรณกรรม pornography ก็จะต้องเสี่ยงภัยหลายคำณ เช่น คณะกรรมการท้องถิ่นอาจจะกล่าวโทษที่จัดซื้อ pornography ด้วยภาษีอากร พวกนี้อาจตั้งคณะกรรมการคอยตรวจสอบถ้าคิดว่าบรรณารักษ์จะนำหนังสือที่ทำให้ศีลธรรมเสื่อมหรือหนังสือที่ชักนำให้ทำชั่วเข้ามาในห้องสมุด ทั้งยังอาจแก้ไขผิดด้วยการตัดเงินค่าหนังสือก็ได้

โชคไม่ดีที่กฎหมายก็ช่วยบรรณารักษ์ได้ไม่มากนัก เพราะพระราชบัญญัติสิ่งพิมพ์ลามกอนาจาร ค.ศ. 1959 ก็ขึ้นอยู่กับแนวคิดข้อที่จะ “โน้มเอียงไปในทางเสื่อมศีลธรรมและชักนำให้ทำชั่ว” ซึ่งเป็นแนวคิดที่เข้าใจยากแม้จะแปลความ ได้ก็ตาม อีกทั้งบรรณารักษ์ก็ไม่สามารถใช้วิธีนิยมทันสมัยเป็นเครื่องวัดได้แม้จะต้องการเช่นนั้น เพราะเสรีนิยมเปลี่ยนไปรวดเร็วมากดังที่ Baumfield กล่าวเตือนไว้ว่า ใน ค.ศ. 1960 ก็ยังขึ้นเคียงกันกับนวนิยายเรื่องหนังสือ *Lady Chatterley's Lover* แต่ในปัจจุบันถ้าหนังสือเรื่องนี้ไม่ปรากฏอยู่ตามชั้นหนังสือในห้องสมุดประชาชนก็ไม่มีใครตื่นตัวสักนิดเดียว ความเหลวไหลที่จะตั้งระเบียบแข่งมวกับ pornography ควรจะนำมาพิจารณาใช้กวาดล้างออกไปกับหนังสืออื่นที่ไม่ใช่ pornography แต่ตามเหตุผลแล้ว ทำให้เกิดความวุ่นวายทำนองเดียวกัน แต่ไม่มีการเข้มงวดกวาดล้าง ตัวอย่างเช่น ประวัติของทารุณกรรม ประกอบภาพ เป็นต้น

ข้อจำกัดที่เคยลดการได้เพียงเรื่องผลร้ายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดจาก pornography ต่อผู้ที่ขาดดุลพินิจและผู้ไม่บรรลุนิติภาวะนั้นมียู่เพียงเส้นบาง ๆ แต่ถึงกระนั้น

ก็ยังไม่มีข้อพิสูจน์เลยว่าผู้ที่ขาดดุลพินิจจะต้องเสี่ยงภัยกับ pornography มากกว่าผู้อื่น และในส่วนที่เกี่ยวกับเด็ก บรรณารักษ์ส่วนมากก็ใช้การเก็บหนังสือที่ตนแคลงใจเข้าชั้นปิดเก็บไว้เป็นวิธีปฏิบัติแต่ส่วนใหญ่ไม่ใช่เพราะต้องการให้พ้นมือเด็ก หากเป็นเพราะหนังสือดังกล่าวนั้นมักถูกขโมยไปเป็นนิสสินถ้าเก็บไว้ในชั้นเปิด

Baumfield ชมวาทัยด้วยการตั้งข้อสังเกตว่ามีประเพณีในห้องสมุดประชาชนว่าประเด็นความคิดทุกอย่างควรมีการแสดง “ทั้งที่มีประวัติอย่างยืดยาวของการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ในโลกนี้” ไม่ว่าหนังสือเล่มใดจะถูกกล่าวหาต่อต้านนิย เป็นฟิสิกส์ ต่อต้านพวกคาธอลิกเต็มไปด้วยอุปทานเรื่องเผ่าพันธุ์ หรือเป็นเรื่องเพศก็จัดเป็นเรื่องไร้สาระสำหรับประเพณีนี้

ที่จริงแล้วก็ต้องกลับมาได้กันอีกด้วยวลีว่า “ความรับผิดชอบทางวิชาชีพ” ตามที่ใช้อยู่ในเอกสารของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน นโยบายการเลือกซื้อหนังสือของบรรณารักษ์นั้นเป็นเรื่องของการตัดสินใจทางวิชาชีพตามพื้นฐานความรู้ด้านหนังสือและความรู้ด้านผู้อ่าน เป็นเรื่องที่มีข้อจำกัดด้านการเงินอยู่เพียงเรื่องเดียว ไม่มีปัญหาเรื่องหนังสือเรื่องเพศจะเข้ามาท่วมห้องสมุด เพราะเรื่องเช่นนี้ยอมขาดสาระทางบรรณานุกรม ไม่ต้องระวังเรื่องความคิดรู้จักผิดและถูก บรรณารักษ์จะตัดสินใจได้อย่างง่ายดายว่าในแง่ปริมาณนั้นยอมจะมีหนังสือไปมากกว่าหนังสือด้านการสะสมรวบรวมผีเสื้อ แต่ที่ค่อนข้างจะมีน้อยกว่าหนังสือด้านการทำสวน

มีรายชื่อเอกสารแถลงนโยบายอื่น ๆ เกี่ยวกับการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ของสมาคมห้องสมุดอเมริกันตามหลังเรื่อง *How Libraries and School can Resist Censorship* ออกมาเป็นหาง นอกจากคำแถลงเรื่อง *Freedom to Read* และ *Statement on Labeling* แล้วก็ยังมี *Library Bill of Rights* (ประกาศเมื่อ ค.ศ. 1948 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1961) *School Library*

Bill of Rights (ค.ศ. 1955) และ *Policies and Procedures for Selection of School Library Materials* (ค.ศ. 1961) นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตเรื่องผลบังคับใช้ คิวว่าสมาคมห้องสมุดอเมริกันเป็นองค์กรระดับชาติ ของบรรณารักษ์มากกว่า 26,000 คน จากจำนวนนี้จึง เกิดปัญหาเรื่องปริมาณ ของอิทธิพลอันแท้จริงที่สมาคม ทางวิชาชีพของสมาชิกจะแสดงออกมาได้อย่างแท้จริง

สมาคมห้องสมุดอังกฤษก็มีสมาชิกมากกว่า 20,000 คน และได้ประกาศคำแถลงนโยบายออกไปหลายเรื่อง เหมือนกัน ในบรรณานุกรมคำแถลงนโยบายที่ออก ใหม่ มาตรฐานของบริการและบันทึกหลักฐานที่สมาคม จัดทำตั้งแต่ ค.ศ. 1942 ถึง ค.ศ. 1972 นั้นมีรายชื่อ เอกสารในรายการมากกว่า 150 ฉบับ เมื่อวิเคราะห์ รายการดังกล่าวนี้ดูก็ปรากฏว่าเอกสารส่วนใหญ่มีอยู่ 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับงานเทคนิคขององค์กร ทางวิชาชีพเป็นสำคัญ ตัวอย่างเช่น *Gramophone Record Libraries* (ค.ศ. 1949) *Memorandum on Archive Administration* (ค.ศ. 1950) *School Libraries Today* (ค.ศ. 1950) *Work with Young People and School Libraries* (ค.ศ. 1951) *Medical Libraries in Hospitals* (ค.ศ. 1966) คู่มือแนะนำวิชาชีพดังกล่าวล้วนจำเป็น มีประโยชน์ และแสดงออกถึง หน้าที่ส่วนที่สำคัญของสมาคมห้องสมุดทั้งสิ้น

กลุ่มที่สองเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของ บุคลากร อาคารสถานที่ อุปกรณ์ และการจัดสรรเงิน สำหรับหนังสือในห้องสมุดหลากหลายประเภท ตัวอย่าง เช่น *Standards for Library Services in Colleges of Technology* (ค.ศ. 1957) *Country Branch*

Libraries Report and Recommended Standards (ค.ศ. 1958) *Recommended Standards of Library Provision for Colleges of Advanced Technology* (ค.ศ. 1963) *Libraries in the New Polytechnics* (ค.ศ. 1968) ในกลุ่มนี้สมาคมห้องสมุดอังกฤษได้แสดง อิทธิพลที่บังคับได้ด้วยความเชี่ยวชาญด้านปฏิบัติ และ ถึงแม้ว่าองค์กรและสถาบันอื่น ๆ จะไม่ยอมรับมาตรฐานที่สมาคมห้องสมุดอังกฤษรับรองดังกล่าวแล้วอย่าง เต็มที่นัก แต่ก็ยังมีผลที่เป็นประโยชน์ในการ ระบุว่า ควรจะตั้งวัตถุประสงค์ด้วยมาตรฐานข้อไหน ดังนั้น จึง เป็นการเตรียมอาวุธให้บรรณารักษ์ไว้เป็นรายตัวในการ กระทำหน้าที่เป็นตัวแทนของห้องสมุดของตน

กลุ่มที่สามเกี่ยวกับเงินเดือนของบรรณารักษ์และ สภาพของบริการ ดังตัวอย่างคือ *Salaries of Chief Libraries* (ค.ศ. 1945) *Salaries and Grading of Public Library Staff* (ค.ศ. 1946) *Salaries and Grading of College Library Staffs* (ค.ศ. 1946) *Non-Graduate Staff in University Libraries* (ค.ศ. 1953) *Recommendations on University Libraries* (ค.ศ. 1953) *Recommendation on Welfare and Working Conditions of Public Library Staff* (ค.ศ. 1953) ในกลุ่มนี้สมาคมห้องสมุดอังกฤษ ปฏิบัติหน้าที่ในแบบของสหภาพ ซึ่งในบางกรณีก็มีผล ตีมาก ดังข้อเท็จจริงที่ว่าสถาบันผู้จ้างแรงงาน เช่น มหาวิทยาลัยล้วนพอใจปฏิบัติตามเรื่องเงินเดือนและชั้น เงินเดือนที่สหภาพหรือสมาคมวิชาชีพรับรองหรืออนุมัติ F.D.O. Fielding⁵ ได้วิจารณ์ว่าการสำรวจความเห็นเรื่องการรวมกันเป็นสหภาพในวิชาชีพบรรณารักษ์

⁴ 'Policy statements, standards of service and memoranda of evidence produced by the Library Association from 1942 to 1972: an annotated bibliography.' *Library Association library and information bulletin* 19, (1972).

⁵ Fielding, F. D. O. 'A valediction on a non-profession.' *Australian library journal* (May 1972).

เป็นการแนะนำที่ดี ในการสำรวจมีข้อเสนอด้วยว่า "บรรณารักษ์ควรเคลื่อนไหวในการจัดตั้งสหภาพหรือกลุ่มสหภาพขึ้นเป็นตัวแทนพวกตนในงานด้านอุตสาหกรรม สหภาพที่แยกจากกันอาจจะเหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ที่ทำงานอยู่ในสถาบันการศึกษา 3 ระดับทั้งในหน่วยราชการของรัฐและสหราชอาณาจักรกลุ่มหนึ่ง กับสำหรับบรรณารักษ์ในหน่วยงานท้องถิ่นอีกกลุ่มหนึ่ง

ใคร ๆ ก็ยอมรับหลักเกณฑ์เบื้องต้นนี้ได้ แต่ก็ต้องมีข้อยกเว้นและมีการเพิ่มรายละเอียดอีกมากมาย จึงเป็นการฉลาดล้ำจริง ๆ ที่คิดจะให้มีสหภาพสำหรับบรรณารักษ์มากกว่า 1 ประเภทขึ้นในสถานการณ์แวดล้อมปัจจุบันในประเทศอังกฤษ การแบ่งตามที่เสนอไว้เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและบรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติพวกหนึ่ง กับบรรณารักษ์ของหน่วยงานท้องถิ่นของรัฐบาลอีกกลุ่มหนึ่งนั้นบางที่จะถูกต้อง และก็จัดดำเนินการได้แล้วจริง ๆ อย่างไรก็ดี บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในสหราชอาณาจักรก็มีการตัดสินใจที่ดีเมื่อตกลงไปรวมกลุ่มกับ Association of University Teachers ผลก็คือบุคคลากรระดับอาชีพของห้องสมุดมหาวิทยาลัยอังกฤษ ได้รุดหน้าไปอย่างมหัศจรรย์ ในด้านเงินเดือนและสวัสดิการต่าง ๆ นับแต่ไปเข้าร่วมอยู่ในเครือเดียวกับเพื่อนร่วมงานทางวิชาการคือผู้สอนในมหาวิทยาลัย ข้อเสนอที่เลียงไม่ได้ จึงต้องออกมาว่าคำแนะนำที่ดีที่สุดสำหรับบรรณารักษ์ในสถาบันอุดมศึกษาคือการเข้าร่วมในสหภาพที่จะได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานในด้านการสอน เรื่องนี้มีอะไรเหตุผล ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติดังกล่าวนี้ ยึดมั่นอยู่กับสาระสำคัญข้อหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ที่ว่า บรรณารักษ์เป็นผู้ที่มิใช่การศึกษา เป็นสมาชิกของกลุ่มชนชั้นนำและไม่ใช่เจ้าหน้าที่เทคนิคหรือเจ้าหน้าที่ธุรการ บรรณารักษ์อยู่ในกลุ่มของวิชาชีพสำคัญอื่น ๆ ทั้งในเรื่องของสหภาพ ทั้งในเรื่องอื่น ๆ ทุกเรื่องด้วยเช่นกัน

ในทำนองเดียวกัน เรื่องนี้ก็ทำให้ผลสำเร็จในการรวมกันเป็นสหภาพของ บรรณารักษ์ที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานส่วนท้องถิ่นของรัฐบาลมีความยุ่งยากมาก ในประเทศอังกฤษพวกนี้ จะรวมอยู่ในกลุ่มของ National Association of Local Government Officers (NALGO) ซึ่งเป็นสหภาพที่ให้บริการแก่ข้าราชการชั้นผู้น้อยในท้องถิ่น ในด้านหนึ่งเรื่องนี้ก็เป็นข้อดีที่พวกนี้จะได้เข้าไปรวมกับจำนวนสมาชิกของสหภาพที่เข้มแข็ง แต่ในด้านอื่นทุกด้านแล้วจัดว่าเป็นการดำเนินงานที่ไม่เหมาะสม ปัญหาสำคัญของเรื่องคือ NALGO นั้นทำงานหลักเกี่ยวกับความต้องการและมาตรฐานของข้าราชการฝ่ายธุรการ ส่วนใหญ่เมื่อเป็นดังนี้จึงหมายความว่า เมื่อบรรณารักษ์ไปเข้าร่วมด้วยแล้วจะได้รับการพิจารณาทั่วไปกว้าง ๆ ว่าเป็นข้าราชการฝ่ายธุรการด้วย เมื่อเรื่องนี้ค้านกับปรัชญาที่ถูกต้องของบรรณารักษ์ การเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยจึงไม่ให้อะไรสำหรับอนาคต

อย่างไรก็ตาม เมื่อกลับมาพูดถึงสมาคมทางวิชาชีพก็ต้องเน้นว่าจะมองภาพให้เหมือนกับสหภาพแรงงานย่อมไม่ได้ สมาคมห้องสมุดอังกฤษนั้นไม่เป็นที่ยอมรับทั้งฝ่ายผู้จ้างแรงงานและสภาของสหภาพแรงงาน เมื่อจะเข้าไปเกี่ยวข้องในการเจรจาเรื่องเงินเดือนหรือสภาพการทำงาน ถึงกระนั้นเรื่องที่สมาคมห้องสมุดอังกฤษทำได้และทำไปแล้วก็คือการแจ้งเรื่องให้สหภาพที่เหมาะสมได้ทราบและทำงานร่วมมือกับสหภาพเหล่านั้น ตัวอย่างเช่นแผนกห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดวิทยาลัย และห้องสมุดวิจัยของสมาคมห้องสมุดอังกฤษก็ทำงานร่วมกันมานานและมีผลสำเร็จเป็นอย่างดี

เอกสารกลุ่มที่ 4 และ กลุ่มสุดท้ายของสมาคมห้องสมุดอังกฤษเป็นเรื่องเกี่ยวกับงานระดับชาติ เช่น *Report of the Working Party on Copyright* (ค.ศ. 1951) *Memorandum Submitted to the Consultative Committee for the National Lending*

Library for Science and Technology (ค.ศ. 1959)
Memorandum of Evidence on the Place of the Library in Institution of Higher Education for Submission to the Committee on Higher Education Appointed by the Prime Minister Under the Chairmanship of Lord Robbins (ค.ศ. 1961) *the National Library Service* (ค.ศ. 1968) *Observations on the Report of the Working Party on Public Lending Right* (ค.ศ. 1972)

เรื่องสำคัญที่สุดในกลุ่มนี้ คือ อิทธิพลทางวิชาชีพนั้นใช้ได้ผลน้อยที่สุด ในหลายกรณีไม่เคยมีการหารือสมาคมห้องสมุดอังกฤษล่วงหน้าหรือมีความพยายามที่จะเชิญผู้แทนสมาคมเข้าร่วมในคณะกรรมการระดับชาติที่ทำงานเกี่ยวเนื่องกัน ดังนั้นจึงมีผลว่าวิชาชีพบรรณารักษ์ได้รับแต่การพิจารณาว่าตกสำรวจในเรื่องต่างๆ ที่มีความสำคัญยิ่งต่อวิชาชีพ ตัวอย่างอื่นๆ ก็มีอยู่ว่าถึงสมาคมห้องสมุดอังกฤษจะมีหลักฐานและเสนอกรณีใด ๆ โดยได้รับการขอร้องหรือไม่ได้รับการขอร้องก็ตาม แต่เรื่องเหล่านั้นมักจะดูเพิกเฉย ไม่เป็นที่สนใจ ไปทั้งเรื่องหรือบางส่วนของเรื่องอยู่บ่อยเหลือเกิน ตัวอย่างเรื่องที่สมาคมห้องสมุดอังกฤษไม่ได้รับการปรึกษาหารือและไม่ได้รับการยอมรับที่รุนแรงที่สุดเมื่อไม่นานนี้มีบรรยายไว้แล้ว ในบทที่ 2 ของหนังสือเล่มนี้คือการแต่งตั้งผู้อำนวยการ British Library

ต้นเหตุที่สมาคมห้องสมุดอังกฤษต้องล้มเหลวเรื่องมาในการใช้อิทธิพลต่อการตัดสินใจระดับชาติ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดไม่ได้ขึ้นอยู่กับการโต้แย้งของสมาคมหรือวิธีเสนอเรื่องของสมาคม ไม่ไ้เป็นเพราะขาดความพร้อมต่อการพัฒนาการในมุมมองกว้าง แต่เป็นเพราะสมาคมขาดพลังอันแท้จริงเท่านั้นเอง และทำไมสมาคมจึงขาดพลังตามที่อธิบายไว้มาอย่างมากมาย โดยตลอดก็เพราะแท้จริงแล้ววิชาชีพบรรณารักษ์ไม่ได้สะท้อนถึง

พลังดังกล่าวนี้ในการแปลความหมายของวิชาบรรณารักษศาสตร์

องค์กรอื่นที่จะเอามาเปรียบเทียบกับสมาคมห้องสมุดอังกฤษให้เห็นประโยชน์ได้ คือ Standing Conference of National and University Libraries ซึ่งถึงแม้จะมีสมาชิกน้อยกว่า 100 คน (ผู้เป็นสมาชิกจำเป็นจะต้องเป็นหัวหน้าบรรณารักษ์หรือผู้แทน) กลับพิสูจน์ว่าทำคะแนนเสียงได้อิทธิพลสูงกว่ามาก เริ่มต้นด้วยบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและบรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาตินั้นกลุ่มอำนาจสำคัญของห้องสมุดในแวดวงวิชาการและในระดับอุดมศึกษา ดังนั้น จึงสามารถแสดงอิทธิพลในคณะกรรมการพิจารณาทุนของมหาวิทยาลัย และการประชุมคณะบดี ผลที่ได้รับคือห้องสมุดอุดมศึกษาทุกวันมีเงินซื้อหนังสือมากขึ้น มีอาคารสถานที่ดีขึ้น และมีเครื่องอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นจากที่เคยมีมาก่อน ผลของเรื่องนี้สัมผัสได้ในแต่ละมหาวิทยาลัยว่าหัวหน้าบรรณารักษ์และบุคลากรล้วนได้รับการยกย่องในระดับโดยทั่วไปแล้ว จะไม่มีการแสดงเช่นนั้นในห้องสมุดอื่น ๆ

ถึงกระนั้นก็ยังมิสาขาคือสำคัญซึ่งทั้ง Standing Conference of National and University Libraries หรือสมาคมห้องสมุดอังกฤษไม่มีที่หาว่าจะสามารถแสดงอิทธิพลได้ดังใจ เรื่องนี้ก็คือธุรกิจการพิมพ์นั่นเอง

มันต้องเป็นเรื่องที่คนภายนอกจะต้องแปลกใจบ้างว่าวิชาชีพนี้จ่ายเงินซื้อหนังสือและวารสารหลายล้านปอนด์ทุกปี แล้วกลับปรากฏว่าไม่มีช่องทางเลยจริงๆ ที่จะสื่อสารกับสมาคมผู้พิมพ์ และสมาคมผู้จำหน่ายหนังสือ หรือไม่สามารถในทุกประการอย่างเห็นได้ชัดที่จะเจรจาในข้อต่อรองและเงื่อนไขต่าง ๆ กับพวกนี้ ในบทที่ 7 ด้วยเรื่องการศึกษา ก็ได้เล่าเรื่องที่ Gordon Graham ประมาณราคาหนังสือสำหรับการศึกษาทั้ง 3

ระดับ (คือการศึกษาบังคับจนถึงอุดมศึกษา) ว่าเป็นจำนวนเงินประมาณ 10 ล้านปอนด์ทุกปี คู่กับประมาณการนี้อาจอ้างจากสถิติของทางการ (คือสถิติห้องสมุดประชาชน ค.ศ. 1971-1972 ของ Institute of Municipal Treasurers/Society of Country Treasurers ได้ว่าส่วนราชการท้องถิ่น ได้จ่ายงบประมาณด้านห้องสมุดประชาชนจนถึงสิ้นปีเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 1972 เป็นเงิน 16,586,646 ปอนด์ (เป็นค่าหนังสือ 15,917,286 ปอนด์ ค่าวารสารและหนังสือพิมพ์ 668,360 ปอนด์) เพียงแค่ตัวเลข 2 จำนวนนี้รวมกันก็เป็นเงิน 16 ล้านปอนด์ทุกปี จึงจัดว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่น่าประทับใจถึงจำนวนเงินจริง ๆ ที่ตลาดหนังสือและวารสารได้รับจากห้องสมุด

มีตัวอย่างเมื่อเร็ว ๆ นี้ อีก 2 เรื่องซึ่งถึงแม้จะดูเหมือนว่าคลาดห่างอำนาจเอียงไปอีกทางหนึ่งก็ตาม เรื่องแรกเกี่ยวกับ *Public Lending Right* ซึ่งถึงจะเป็นการรณรงค์ของกลุ่มนักเขียนก็มีสำนักพิมพ์สนับสนุนอยู่เยียบ ๆ แนวคิดของแผนนี้ก็เพื่อจะให้ห้องสมุดจ่ายเงินเพิ่มและจ่ายเกินจากราคาหน้าปกของหนังสือทุกเล่มที่ซื้อ โดยจะนำเงินที่ได้รับเพิ่ม ไปให้แก่ผู้เขียนหนังสือ ส่วนราคาที่เรียกเพิ่มก็จะขึ้นตามความพอใจของผู้เขียนและผู้พิมพ์ แต่ถึงกระนั้นเพื่อประโยชน์ของการบริหารงานให้สะดวกและทุนเงินจึงมีข้อเสนอมาด้วยว่า แทนที่จะคิดเงินเพิ่มแต่ละเล่มก็อาจจะใช้ระบบออกบัตรเหมาจ่ายบางชนิดให้สำนักงานเก็บเงิน ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้เขียนออกบัตรอนุญาตเป็นรายปีให้ห้องสมุดเป็นจำนวนก้อนหนึ่ง (คงจะประมาณ 20 เพอร์เซ็นต์ของเงินค่าหนังสือ) แล้วจ่ายเงินที่เกินให้ผู้เขียนแต่ละคนเป็นสัดส่วนตามจำนวนหนังสือที่ขายให้ห้องสมุด

สมาคมห้องสมุดอังกฤษ ซึ่งครองประวัติอันทรงเกียรติมาเนิ่นนานในเรื่องการจัดบริการห้องสมุดโดยไม่คิดมูลค่าให้ทุกคนจนเป็นความภูมิใจของประเทศชอยก

เลิกระบบนี้อย่างตรงไปตรงมาในหลักการ ยิ่งกว่านั้นสมาคมห้องสมุดอังกฤษก็รู้สึกด้วยว่า *Public Lending Right* จะให้ผลกำไรแก่นักเขียนได้ ตัวอย่างเช่นกวีรุ่นใหม่ย่อมลำบากในทันทีที่ห้องสมุดมีเงินซื้อหนังสือน้อยลง ห้องสมุดถูกบังคับให้ซื้อหนังสือหลายเรื่องทั้งที่ห้องสมุดคิดว่าจะมีผู้ใช้น้อยเหมือนกัน ทั้งนักเขียนที่มีคนรู้จักน้อยและนักเขียนเรื่องที่ไม่สนุกก็จะต้องพึ่งความต้องการของห้องสมุดเป็นหลักในการที่จะทำให้หนังสือที่ตีพิมพ์ขึ้นมีราคา ทั้งยังเป็นท่รู้สึกอีกด้วยว่าห้องสมุดก็เลี้ยงนักเขียนด้วยวิธีอื่น ๆ อีกมากแล้ว เช่น ห้องสมุดซื้อหนังสือปกแข็งทั้งหมดที่มีขายในประเทศราว 40-50 เพอร์เซ็นต์ ห้องสมุดอุดมศึกษาก็เป็น "ห้องทดลอง" สำหรับนักเขียนทางวิชาการ และ ห้องสมุดทุกแห่งล้วนอุทิศงานหลักเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านทั้งสิ้น

ถึงแม้สมาคมห้องสมุดอังกฤษ จะไม่แสดงถ้อยคำไว้มากนักก็ยังมีความรู้สึกทั่ว ๆ ไปในกลุ่มวิชาชีพว่าผู้พิมพ์จะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์สำคัญจากระบบนี้ ไม่ใช่แต่ในทางตรงเท่านั้น (ดังในตัวอย่างของงานประเภทสารานุกรม แต่ได้รับในทางอ้อมด้วย (เพราะอาจจะเป็นการลดภาวะของผู้พิมพ์เรื่องเพิ่มค่าเรื่องให้นักเขียนลงได้)

การปะทะกันซึ่งหน้าระหว่างห้องสมุดและธุรกิจค้าหนังสือเมื่อไม่นานมานี้เป็นเรื่อง "บัตรห้องสมุด" อีกประเภทหนึ่ง มีข้อตกลงที่ร่างขึ้นตั้งแต่ต้นใน ค.ศ. 1929 ระหว่างสมาคมผู้พิมพ์ สมาคมผู้จำหน่ายหนังสือ และสมาคมห้องสมุดอังกฤษ เรียกว่า *Net Book Agreement* ซึ่งทำให้ห้องสมุดรับประชาชนเข้าใช้บริการได้โดยไม่คิดมูลค่าใด ๆ ตลอดเวลาเปิดทำการปกติโดยใช้ส่วนลด 10 เพอร์เซ็นต์จากราคาขายปลีกของหนังสือใหม่ทั้งหมดที่จัดซื้อ โดยมีเงื่อนไขว่าห้องสมุดต้องขอบัตรอนุญาต ซึ่งโดยทั่วไปแล้วก็ยุติธรรมดี แต่ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในกรณีของห้องสมุด

มหาวิทยาลัยปรากฏว่าสมาคมผู้พิมพ์พยายามจะบงการเงื่อนไขการขออนุญาตเป็นการแลกเปลี่ยนสำหรับการอนุมัติหรือการต่ออายุบัตรอนุญาต สำหรับกรณีหลังสุดเป็นเรื่องบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งผู้ตัดสินใจว่าจะไม่ให้นักศึกษาวิทยาลัยการศึกษาที่อยู่ข้างเคียงมาใช้วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดของตน (เพราะบรรณารักษ์ผู้นี้พิจารณาว่าบุคลากรและนักศึกษาในสถาบันของตนจะเป็นฝ่ายเสียหาย) ก็ถูกถอนบัตรอนุญาต ซึ่ง The Standing Conference of National and University Libraries ลงความเห็นไว้อย่างถูกต้องว่ากรณีนี้เป็นเรื่องที่ลูกน้องพยายามจะบังกับนาย

อีกเรื่องหนึ่งที่ธุรกิจหนังสือโคโนห้องสมุดวิพากษ์วิจารณ์อย่างสุดเหวี่ยงคือการค้ากำไรเกินควรอย่างยอมรับไม่ได้ ในบทความของ David Heneke ลงพิมพ์ใน *The Times Higher Education Supplement* ฉบับวันที่ 26 ตุลาคม ค.ศ. 1973 ก็เสนอเรื่องราว Association of University Teachers กำลังจะเริ่มสอบสวนเรื่องที่ว่าราคาหนังสือและวารสารพุ่งสูงขึ้นตามคำเรียกร้องจากบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพราะ Association of University Teachers สงสัยว่าสำนักพิมพ์บางแห่งจะได้กำไรมหาศาลจากห้องสมุดมหาวิทยาลัย และห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยี ในบทความนี้อ้างถึงบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยอย่างน้อยหนึ่งคนซึ่งเชื่อว่าจะเป็นอันตรายเมื่อ "สำนักพิมพ์ชุดริตมหาวิทยาลัยได้" การตั้งข้อหาเช่นนั้นจะมีมูลความหรือเปล่าไม่ใช่เรื่องสำคัญ เรื่องที่ขาดไปอย่างเห็นได้ชัดคือการเคลื่อนไหวอย่างเป็นทางการของวิชาชีพบรรณารักษ์ในเรื่องราคาที่แต่ละสำนักพิมพ์หาทางจะคิดหรืออาจใช้วิธีปฏิบัติทางการจัดพิมพ์อื่น ๆ ที่วิชาชีพบรรณารักษ์อาจไม่เห็นด้วยก็ได้จึงโดนเยาะเย้ยว่าเป็น Association of University Teachers ที่ลุกขึ้นต่อต้านมากกว่าสมาคมห้องสมุดอังกฤษหรือ Standing Conference of

National and University Libraries ทั้งยังน่าท้อใจด้วยที่ Association of University Teachers ไม่ว่าชื่อจะมีความหมายอย่างไรก็ออกจะมีความรอบรู้น้อยกว่าวิชาชีพบรรณารักษ์ในเรื่องเช่นนี้ ดังนั้น จึงมีโอกาที่จะได้รับความสำเร็จน้อยกว่าในการสอบสวน ยิ่งกว่านั้นสมาคมนี้ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์การผลักดันต่อต้านทั้งที่วิชาชีพบรรณารักษ์โดยส่วนรวมสามารถนำมาใช้กับธุรกิจหนังสือได้

ธุรกิจหนังสือควรตระหนักว่าห้องสมุดได้ทำงานเพื่อโลกหนังสือไว้มาก ห้องสมุดสนับสนุนการอ่านเพิ่มความต้องการหนังสือและสนับสนุนการผลิตหนังสือให้ มีมาตรฐานสูงขึ้น มีการสอนนักศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้รู้จัก ซึ่งในหลักพื้นฐานของศิลปะเกี่ยวกับหนังสือตัวพิมพ์และการพิมพ์ การทำกระดาษและการเย็บปก ในห้องสมุดเองก็มีการจัดสัปดาห์หนังสือและนิทรรศการหนังสือเป็นประจำ เงินค่าซื้อหนังสือของห้องสมุดสะสมอยู่ไม่เฉพาะในหมู่หนังสือที่พิมพ์ใหม่แต่รวมทั้งหนังสือใช้แล้วและทำให้ร้านค้าหนังสือในต่างจังหวัดตั้งอยู่ได้ด้วย

บรรณารักษ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับความถาวรคงทนของกระดาษสำหรับผลิตหนังสือ ในเรื่องความพยายามที่จะสร้างบางอย่างเพื่อแก้ปัญหาการเสื่อมสภาพอย่างรวดเร็วของสิ่งพิมพ์สมัยใหม่นั้น ใน ค.ศ. 1957 มหาวิทยาลัยแห่งรัฐเวอร์จิเนียได้เสนอต่อ Council of Library Resources ที่จะศึกษาเรื่องความเปราะบางของกระดาษสมัยใหม่ที่ใช้ผลิตหนังสือ คณะกรรมการอนุมัติทุนให้ตามที่ขอ และผลที่ได้มาก็คือ พัฒนาการของสูตรที่จะทำกระดาษให้ถาวรคงทน ในราคาที่พอสู้ไหว

สมาคมห้องสมุดยังมีส่วนช่วยในด้านอื่น ๆ อีกที่สำคัญมากคือการจัดมอบรางวัลหนังสือดีเด่น มี Newbery Medal อันมีชื่อเสียงที่สมาคมห้องสมุดอเมริกันมอบให้นักเขียนผู้สร้างผลงานดีเด่นด้านวรรณกรรม

อเมริกันสำหรับเด็กทุกปี ควบคู่ไปกับ Carnegie Medal ของสมาคมห้องสมุดอังกฤษที่เป็นรางวัลประจำปีแก่หนังสือเด็กดีเด่นที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษและพิมพ์เป็นครั้งแรกในสหราชอาณาจักรระหว่างปีที่ล่วงมา สมาคมห้องสมุดอังกฤษยังให้ Kate Greenaway Medal สำหรับภาพประกอบยอดเยี่ยมของหนังสือเด็ก ให้ Wheatley Medal สำหรับดรรชนีที่ย่อเยี่ยม ให้ Mc Colvin Medal สำหรับหนังสืออ้างอิงดีเด่น และให้ Besterman Medal แก่บรรณานุกรมหรือหนังสือแนะนำวรรณกรรมดีเด่นด้วย ซึ่งอย่างน้อยก็เป็นการทำตามข้อเสนอแนะของ Ortega y Gasset ว่าบรรณารักษ์ควรมีส่วนใน

กฎเกณฑ์การผลิตหนังสือตามเหตุผลที่ว่าบรรณารักษ์เป็นผู้ที่สนับสนุนและยกย่องการสร้างผลงานที่มีค่า

การบรรยายดังกล่าวมาแล้วย่อมเป็นเครื่องระบุดังระดับทางอิทธิพลที่สามารถนำมาใช้ได้ของห้องสมุดและในทำนองเดียวกันก็ชี้ให้เห็นด้วยว่าพลังดังกล่าวนี้ได้นำไปใช้ในทางตรงและทางอ้อมอย่างไรบ้าง พลังที่แท้จริงของห้องสมุดแม้แต่ที่เป็นตัวเลขและในด้านการค้ายังไม่เคยนำมาใช้งานให้ถูกต้อง บรรณารักษ์ทั่วไปแล้วพึงหวัวยู่แต่งงานประจำวันเหมือนนกกระจอกเทศที่พึงหวัวยู่ใต้พันทราย และผลที่ได้รับในโลกสมัยใหม่จึงมีแต่ความเย้ยหยัน.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย